

משבר החשמל בעזה - שאלות נפוצות

מהיכן מגיעה אספקת החשמל של עזה?

טרם המשבר הנוכחי, החשמל המסופק לרצועת עזה הגיע משלושה מקורות: מישראל, שמוכרת חשמל לרצועה ומנכה את התשלום עבורו מכספי המיסים שהיא גובה בשם הרשות הפלסטינית, מתחנת הכוח היחידה שברצועה, הממוקמת בסמוך לעיר עזה, וממצרים.

כמה חשמל מקבלת הרצועה כיום?

בימים "כתיקונם", ולפני שישראל החליטה "להיענות לפניית הרשות הפלסטינית" ולהפחית מכמות החשמל שהיא מוכרת ומספקת לרצועה, ישראל מכרה לעזה 120 מגה-ואט, תחנת הכוח ייצרה בדרך כלל כ-60 מגה-ואט (בתנאי שנכנס די דלק להפעלתה דרך מעבר כרם שלום (מישראל) ומצרים סיפקה עוד 28 מגה-ואט. כלומר, כמות החשמל היומית שסופקה לרצועה הגיעה בסך הכל ל-208 מגה-ואט.

מאז יישמה ישראל את החלטת הקבינט לצמצם את כמות החשמל הנמכרת לרצועה (במהלך יוני 2017), היא מספקת רק כ-70 מגה-ואט לעזה. תחנת הכוח היחידה ברצועה תלויה, מאז קרס ההסכם בין עזה לרמאללה שאיפשר רכישת מישראל, באספקה של דלק ממצרים, ולרשותה רק מאגר קטן, המספיק לימים ספורים של פעולה (מאגר הדלק הגדול הופגז ב-2014 ולא תוקן מאז בהיעדר חלקי חילוף שישראל לא מאשרת להכניס). לכן היא גם לא יכולה להבטיח ייצור חשמל באופן רציף. בקווים שנכנסים ממצרים יש תקלות והפסקות רבות, ולפרקי זמן ארוכים הם אינם פועלים כלל ובכל מקרה לא מגיעים לאספקה המקסימלית של 28 מגה-ואט. כתוצאה מכך, שעות אספקת החשמל הצטמצמו לבין ארבע לשש שעות, שלאחריהן ניתוק שעשוי להגיע, כאשר התחנה מושבתת, גם ל-24 שעות, ואף יותר.

לכמה חשמל באמת זקוקה הרצועה?

על פי הערכות שונות, הביקוש לחשמל ברצועה נע בין 400 ל-500 מגה-ואט, תלוי בעונה וברמת הפעילות של התעשיות. 208 מגה-ואט היומיים שלפני המשבר הנוכחי אפשרו אספקת חשמל במחזורים של כשמונה שעות, שלאחריהן שמונה שעות נתק, כ-12 שעות לא רצופות של חשמל ביממה. כלומר, גם בתנאי "שגרה" כמות החשמל המסופקת לרצועה עונה על כמחצית מהצורך. בלי אספקת חשמל סדירה לא ניתן לספק שירותי בריאות, חינוך ורווחה מספקים, אי אפשר לטפל בשפכים, להתפיל מים ראויים לשתייה ולנהל משק בית כראוי. ללא אספקת חשמל סדירה אין תעשיות, עסקים וכלכלה מתפקדת.

למה הרצועה לא יכולה לייצר חשמל בעצמה?

בין 1967 ל-2002, הרצועה הייתה תלויה בחשמל שסופק מישראל וממצרים. ב-2002 החלה תחנת הכוח של עזה לפעול, אך זו עדיין תחנת הכוח היחידה באזור שבו האוכלוסייה מונה כעת כשני מיליון איש ואשה. בעת הקמתה, יכולת הייצור של התחנה עמדה על 140 מגה-ואט והיא נועדה לספק חשמל לעיר עזה ולסביבותיה. לתחנה מעולם לא הייתה יכולת לספק חשמל לאוכלוסיית הרצועה כולה. בשנת 2006 הגיע היקף הייצור בתחנה ל-90 מגה-ואט וזו גם השנה שבה ישראל [הפציצה](#) את התחנה והרסה את מאגר הדלק שלה ושישה שנאים. כיום, גם לאחר התיקונים, מסוגלת התחנה לייצר כ-110 מגה-ואט לכל היותר. בפועל, מחסור בדלק, כתוצאה מבעיות מימון ו/או חילוקי דעות פוליטיים, הגביל את הייצור לכ-60 מגה-ואט בלבד. כדי להפעיל את תחנת הכוח דרוש דלק, בין 300 ל-350 אלף ליטר ביום, וזה נרכש בדרך כלל מישראל.

תחנת הכוח הופגזה שוב במהלך מבצע "צוק איתן", בקיץ 2014, מאגר הדלק הראשי שלה נפגע, והתיקונים התעכבו שנים בשל [ההגבלות שמטילה ישראל](#) על הכנסת הציוד וחלקי החילוף שהיו דרושים לשם כך. חוסר יכולתה של הרצועה לייצר חשמל בכמות מספקת הוא תולדה ישירה של השליטה הישראלית הממושכת ושל ההגבלות שישראל מטילה על הכנסה של חומרים וציוד ועל פעילות כלכלית.

מה הרקע להחלטה שקיבלו הרשות הפלסטינית וישראל לצמצם את אספקת החשמל?

מאמצע אפריל 2017, תחנת הכוח של הרצועה שבתה מכל פעילות. מאז אזלו כספי התרומות מקטאר ומטורקיה, שיועדו לרכישת דלק עבור התחנה, [חילוקי דעות](#) בין הרשות הפלסטינית לבין הממשלה בפועל בעזה שבהנהגת חמאס בשאלת המיסוי על דלק עצרו את אספקת הדלק והשביתו את התחנה. עם השבתתה, מקורות החשמל היחידים שנותרו היו ישראל ומצרים, ואספקת החשמל הנמוכה גם כך צומצמה למחזוריים של ארבע שעות על כל 12 שעות נתק. מאז, הרשות הפלסטינית הודיעה כי לא תישא עוד במלוא עלויות החשמל הנרכש מישראל וביקשה מישראל לצמצם את כמות החשמל המסופקת לרצועה בכ-40 אחוז. ב-11 ביוני התקבלה החלטה על ידי הקבינט המדיני-ביטחוני לצמצם את אספקת החשמל לעזה, לבקשת הרשות הפלסטינית. ב-19 ביוני, החלה ישראל ליישם את החלטת הקבינט ולהקטין את כמות החשמל שהיא מוכרת לרצועה. כיום מועברים לעזה רק 70 מגה וואט. מאז תחילת יולי החל נכנס דרך מעבר רפיח דלק שנרכש במצרים ומיועד, בין היתר, לתחנת הכוח, ששבה לפעול, ובהתאם לאספקת הדלק מספקת, נכון לחודש יולי, עד 70 מגה-ואט.

האם לא הרשות הפלסטינית היא שהחליטה על צמצום אספקת החשמל? מה הקשר של ישראל לעניין?

גם אם הרשות הפלסטינית מבקשת לצמצם את אספקת החשמל, [היד על השאלטב](#) היא ידה של ישראל ומשנענתה לבקשה היא שותפה ואחראית [לאסון](#) המתהווה ברצועה כתוצאה מהפגיעה באספקה. ישראל [התחייבה בפני בג"ץ](#) לשמור על רמת אספקת חשמל לרצועה שתבטיח שלא ייגרם אסון הומניטרי.

אילו השלכות יהיו להפחתת אספקת החשמל לרצועה?

צמצום האספקה מסכן את תושבי הרצועה וכפועל יוצא מכך, גם את תושבי ישראל. צעד כזה עלול להוביל לאסון הומניטרי ולהגביר את הסכנה להידרדרות במצב הביטחוני ולסבב נוסף של אלימות.

עוד בטרם צומצמה האספקה, 100 מיליון ליטרים של ביוב לא מטופל ברובו זרמו לים מדי יום, התושבים קיבלו עד ארבע שעות חשמל רצופות, שלאחריהן 12 שעות נתק לפחות, תחנות התפלה הושבתו, שפכים לא נשאבו, גנרטורים הופעלו עד קצה היכולת, מחלקות בבתי חולים הושבתו כאשר האספקה התנתקה ומי שתלויים במכשור מציל חיים נמצאו בסכנה. לצמצום אספקת החשמל יש כבר עכשיו תוצאות הרסניות ומסכנות חיים שמחריפות במידה ניכרת מצב מסוכן ובלתי יציב בלאו הכי. ככל שהמשבר מתארך, התוצאות הופכות קשות יותר.

האם ישראל חייבת לספק חשמל לרצועת עזה?

ישראל [הכירה](#) בחובתה ההומניטרית המינימלית לספק לתושבי עזה חשמל ודלק ולהימנע מפעולות שעלולות לגרום למשבר הומניטרי ברצועה. כך נקבע במסגרת עתירה שהגיש ארגון גישה בשיתוף עם ארגוני זכויות אדם נוספים כנגד הצעה לצמצם את אספקת הדלק והחשמל לרצועה (בג"ץ 9132/07 [אלבסיני נ' ראש הממשלה](#)). בפסק הדין שניתן באותה עתירה קבע בג"ץ כי ישראל נושאת בחובות כלפי הרצועה כתוצאה מ"המצב שנוצר בין מדינת ישראל לבין שטח רצועת עזה לאחר שנות השלטון הצבאי הישראלי באזור, אשר בעקבותיו נוצרה לעת הזו תלות כמעט מוחלטת של רצועת עזה באספקת החשמל מישראל".

עמדת גישה היא כי ישראל אינה רק בבחינת ספק שירות שנענה, באורח נייטרלי, לבקשה מצד הלקוח. מתוקף [השליטה הרבה שלה בחיים בעזה](#) היא אחראית לתקינות החיים של תושביה ועליה גם למצוא פתרונות כיצד להמשיך ולספק את מלוא החשמל וגם לדאוג לקדם את הגדלת כמות החשמל על מנת לאפשר לתושבים תנאי חיים סבירים.

אילו חובות חלות על גורמים אחרים – הרשות הפלסטינית, חמאס, מצרים, הקהילה הבינלאומית?

על כל הגורמים המעורבים להימנע מנקיטת צעדים שעלולים לפגוע בתושבי עזה במישרין או בעקיפין, ולבטל צעדים כאלה שכבר ננקטו. אסור לצדדים להשתמש בתושבי הרצועה כקלפי מיקוח במאבקי הכוח שהם מנהלים. על הרשות הפלסטינית ועל חמאס לפעול יחד כדי לספק את צרכי התושבים שתחת אחריותם ולהגן על זכויותיהם, ובתוך כך גם ליישב את חילוקי הדעות ביניהם בנוגע למיסוי על דלקים. על מצרים לדאוג לאספקה סדירה דרך קווי המתח ממנה אל הרצועה. על הקהילה הבינלאומית כולה לפעול על מנת לשקם, לתחזק ולפתח את התשתיות האזרחיות ברצועת עזה כך שיענו על הצרכים של תושבי הרצועה ולהשפיע על הגורמים השולטים בתושבי עזה באופן ישיר להימנע מנקיטת צעדים שיפגעו בהם במישרין או בעקיפין.

מה צריכים ישראל וגורמים אחרים לעשות?

כפי שבכירים בממסד הביטחוני והמדיני בישראל [אומרים](#), במיוחד מאז 2014, שיפור תנאי המחייה ברצועה וסיוע לפיתוח כלכלתה הם אינטרס ישראל. בפועל, המדיניות שבה נוקטת ישראל סותרת את האינטרס המוצהר שלה ומסכנת את האזור כולו בסבב אלימות מיותר נוסף. במקום להשתמש בתושבי עזה כקלפי מיקוח במאבקי כוחות, כל הצדדים – ישראל, הרשות הפלסטינית, חמאס, מצרים והקהילה הבינלאומית – חייבים לפעול באופן מידי להתאמת התשתיות ברצועת עזה לצרכים של תושביה.

למה שישראל תספק חשמל לרצועה כשחמאס הוא האויב והוא משתמש בחשמל לפעילות צבאית?

ראו שאלה קודמת לגבי חובותיה של ישראל כלפי אוכלוסיית עזה. יש לזכור שבעזה חיים שני מיליון פלסטינים, לא רק לוחמים חמושים. לישראל אסור לנקוט בפעולות שמטרתן פגיעה באוכלוסייה האזרחית, וכאשר היא נוקטת בפעולות שנועדו לשמור על ביטחונה, עליה להפריד בין אזרחים לחמושים, ולהקפיד על מידתיות. הפסקת אספקת חשמל בנימוק שנעשה בו גם שימוש לפעולות צבאיות אינה עומדת באף אחד מהתנאים הללו. היא מרחיקת לכת מדי (במובן שאינה מכוונת כלפי איום ספציפי) והשפעתה על האוכלוסייה האזרחית קשה ביותר.

כמה חשמל מוזרם "מתחת לאדמה" למנהרות של חמאס?

אנחנו לא יודעים. אנחנו כן יודעים שהסיבה לכך שההיצע נופל בהרבה מהביקוש אינה נעוצה בכמויות החשמל, המזעריות ככל הנראה, שמוסטות לצורך פעילות צבאית, אלא בכך ששני מיליון אנשים זקוקים לחשמל עבור בתי חולים, בתי ספר, תעשייה, עסקים, חקלאות, תשתיות אזרחיות ושימוש ביתי. ישראל [יודעת זאת](#) גם היא.

יחד עם זאת, ברור שחמאס, מתוקף היותו הממשלה בפועל בעזה, והרשות הפלסטינית, חייבים לקחת אחריות על פעולותיהם כלפי האוכלוסייה האזרחית ולעשות כל שלאל ידם כדי להגדיל את האספקה.

מה אפשר לעשות?

[לחתום על העצומה](#)

לשתף את המידע והפרשנות של גישה דרך [פייסבוק](#) ו[טוויטר](#).